Verslag Evaluaties en de belangrijkste outputs/resultaten OP Kansen voor West 2

Verordening 1303-2013: artikel 114 Evaluatie
1. De managementautoriteit of de lidstaat stelt voor een of meerdere operationele programma's een evaluatieplan op. Het evaluatieplan wordt uiterlijk een jaar na goedkeuring van het operationele programma bij het toezichtcomité ingediend.
2. Uiterlijk op 31 december 2022 dienen de managementautoriteiten, voor elk operationeel programma, een verslag in met een samenvatting van de bevindingen van de tijdens de programmeringsperiode uitgevoerde evaluaties en de belangrijkste outputs en resultaten van het operationele programma, voorzien van toelichtingen op de gerapporteerde informatie.
3. De Commissie verricht in nauwe samenwerking met de lidstaten en de managementautoriteiten ex-postevaluaties.
4. De leden 1 en 2 van dit artikel gelden niet voor de in artikel 39, lid 4, eerste alinea, onder b), bedoelde specifieke programma's.

EVALUATIES KANSEN VOOR WEST 2
Conform artikel 56 van Vo. (EU) 1303/2013 en in samenspraak met de andere OP's in Nederland is een evaluatieplan opgesteld, om de doeltreffendheid, doelmatigheid en het effect van het programma te meten en te evalueren. In dit door het Comité van Toezicht vastgestelde evaluatieplan is opgenomen dat het programma één tussentijdse evaluatie zal uitvoeren, bestaande uit meerdere deelonderzoeken.

In 2017 werd met de voorbereidende activiteiten voor de evaluaties gestart, de daadwerkelijke evaluatie staat gepland voor 2018. Begin 2019 dient de evaluatie definitief te worden gemaakt, waarna opvolging kan worden gegeven aan de uitkomsten van de evaluatie.
Gezien de fase waarin het programma zich bevindt hebben een aantal aanbevelingen vooral ook effect op de vormgeving van het programma voor de periode 2021-2027, die juist in 2019 en 2020 wordt opgestart. De aanbevelingen zullen aan de stuurgroep Kansen voor West III worden meegegeven.

Evaluatie prioriteit Innovatie

De **evaluatie van de prioriteit *Innovatie*** is in 2017 gestart, en wordt gedaan door de Rijksuniversiteit Groningen. Professor Henri de Groot (VU) is voorzitter van de begeleidingscommissie. De evaluatie is tweeledig: De eerste is een Kwantitatieve. Een op theorie gebaseerd onderzoek met scorestanden, indieningen per call. etc. middels een tekstsoftware tool. Bijvoorbeeld, hoe gerichter de openstelling - hoe meer/lager de kans op het aantal aanvragen, of goedkeuringen etc.
Bij het Kwalitatieve deel krijgen alle penvoerders van de per eind 2017 beschikte projecten een enquête. Per MA worden vier projecten geselecteerd op basis van de reacties op de enquête voor een diepere casestudie met interviews met steunpunten, MA, DC, begunstigden. Hoe liggen deze op koers van de doelstellingen, en daarvan worden weer acht casestudies gemaakt. Ook is de manier van openstelling vergeleken. En er is gekeken naar de fondsen, hoe gericht zijn die, hoe algemeen etc. Het conceptrapport staat gepland net voor de zomervakantie 2018, en het definitieve rapport net erna.

Deze evaluatie zoomt in op twee hoofdvragen:

1) Slagen de MA's erin die projecten te selecteren die in potentie bijdragen aan de twee gezamenlijke doelstellingen van de in uitvoering genomen programma's?

Het antwoord hierop is bevestigend. Er is dominantie van projecten gericht op kennis en innovatieconsortia. De unieke positie van EFRO in het financieringslandschap wordt bevestigd. Het selectieproces werkt goed en de juiste projecten worden geselecteerd. Voor Kennistransferclusters en individuele ontwikkeltrajecten is de aansluiting met de overkoepelende programmadoelstellingen minder duidelijk, mede vanwege alternatieve financieringsopties. Er is ruimte om hogere ambities na te

streven dan uitsluitend impact op regionale schaal. De deskundigencommissie (DC) functioneert als cruciale poortwachter. Het pitchen van een projectvoorstel bij de DC zoals in Kansen voor West is een voorbeeld voor de andere landsdelen. Kwaliteit van aanvragen is sterk gestegen, met name business cases. Hierin heeft de DC een belangrijke rol gespeeld. Er wordt gewezen op het risico voor opdrogen van de projectenpijplijn, o.a. door (on)bekendheid en imago van EFRO, drempelvrees bij het MKB en de aanwezigheid van inhoudelijke en geografische kaders die samenstellen van consortia bemoeilijken.

2) Werkt de interventielogica die aan het programma ten grondslag ligt t.a.v. de twee gezamenlijke doelstellingen?

In het aanvraagproces blijkt dat hoe intensiever de samenwerking is, hoe beter het project scoort op de verschillende uitkomstfactoren (projectsucces, economische impact en samenwerkingsimpact). De aanwezigheid van open communicatie en wederzijds vertrouwen tussen de partners is een belangrijke voorspeller van projectsucces. Denk daarbij aan het belang om duidelijke contractuele afspraken tussen de partners te maken met een goede opvolging door een formele stuurgroep, structuren om valorisatie te stimuleren (living lab, IP-infrastructuur) en het aansturen van het project op het behalen van concrete resultaten. Pijnpunt is de administratieve overlast in aanvraag en uitvoeringsproces (de tijd die het kost om aan de verplichtingen te voldoen, de tijd die daarmee weglekt voor inhoudelijk werk en het beeld dat de administratieve invulling niet aansluit bij de leefwereld van het MKB). De onderzoekers schetsen de belangrijkste lessen die de vier Nederlandse OP's van elkaar én van de evaluatie kunnen leren in termen van werking van de interventielogica en effectiviteit van het instrumentarium. Samengevat in de slagzin Streng, Ambitieus en Wederzijds Vertrouwen. Ze pleiten voor het handhaven van een streng selectieproces waarbij alleen aanvragen die echt passen en van hoge kwaliteit zijn worden gefinancierd.

Vervolg op de tussentijdse evaluatie Innovatie

Op 2 november 2018 heeft het Comité van Toezicht kennisgenomen van deze evaluatie en de gemaakte aanbevelingen. In bijgaand overzicht hebben wij aangegeven wat in de nieuwe programmaperiode met de aanbevelingen is gedaan.

Evaluatie prioriteit Koolstofarme economie

De **evaluatie van de prioriteit *Koolstofarme economie*** valt direct onder de managementautoriteit Kansen voor West. Dit komt door de gerichtheid van het OP op uitrol. De committering gaat wat langzamer, maar kent wel goed projecten. De FI's zullen pas in 2018 worden gestart.
Een stakeholdersanalyse zal worden gebruikt als methodiek. Deze kwalitatieve benadering wordt gebruikt omdat de massa erg klein is. Er kan gekeken worden naar de vraag waarom de committering wat langzamer gaat, of waarom er weinig projecten ingediend worden. Waarom worden na de Quick scans geen projecten ingediend? Hoe zit het met de keuze voor grote i.p.v. kleine projecten. Is er actief geacquireerd? Wat is de rol van de DC in dit geheel? In hoeverre is de uitrol via fondsen, in competitie met de nationaal instrumenten? Hoe komen de geplande Biomassa projecten van start? Verschil tussen projecten die wel en die niet EFRO krijgen? Werkt het ambassadeurschap van de CvT leden? Er wordt ook gedacht om enkele CvT leden te betrekken/interviewen. Voor de fondsen wordt gebruik gemaakt van de ex-ante onderzoeken, omdat die een goed beeld geven van de context. De uitvoering wordt gedaan door het bureau ERAC via haar raamcontract met het PB Den Haag.

Het primaire doel van de evaluatie is: 'het in kaart brengen van de leereffecten' die mede het OP 2020+ kunnen vormgeven.

De belangstelling voor deze prioriteit is beperkt. Relatief weinig initiatieven weten hun weg te vinden naar het programma. Verschillende factoren spelen een rol in de huidige procesgang zoals de concurrentie van meer toegankelijke subsidies, de complexiteit rondom het programma, negatieve beeldvorming ten opzichte van het programma, de samenstelling van de deskundigencommissie (DC), de beoordelingssystematiek en de rolverdeling tussen de DC en de steunpunten.

Uit de kwalitatieve analyse zijn leereffecten voortgekomen die essentieel zijn bij het vormgeven van het nieuwe OP. De aanbevelingen zijn uitgewerkt in korte en lange termijn leereffecten. Binnen de huidige programmaperiode kan worden geïnvesteerd in een betere toegankelijkheid van het programma, zoals het verbeteren van de communicatie, maar ook het verduidelijken van de richtlijnen voor de beoordeling van de projecten. Ook zou een gerichtere marktanalyse bijdragen aan meer maatwerk. Voor de langere termijn werd vooral gedacht aan het ter beschikking stellen van specifieke ontwikkelcapaciteit en het helderder communiceren van de programmacriteria.

Vervolg op de tussentijdse evaluatie Koolstofarme economie
Op 20 december 2018 heeft het Comité van Toezicht kennisgenomen van de evaluatie. De MA heeft hierna in overleg met deskundigencommissie en steunpunten een nieuwe leidraad gemaakt die al resultaat heeft voor nieuwe aanvragen. In bijgaand overzicht hebben wij aangegeven wat in de nieuwe programmaperiode met de aanbevelingen is gedaan.

De evaluaties van de prioriteiten Innovatie en Koolstofarme economie zijn in 2018 afgerond.

Evaluatie Geïntegreerde Territoriale Investering (GTI)

De **evaluatie van de *GTI's*** is samen met het ministerie van SZW gedaan. In 2017 is hiervoor al een aantal keren het concept Plan van Aanpak besproken. Penvoerder van de evaluatie is het ministerie van SZW, en die zet het ook in de markt. De begeleidingscommissie van de evaluatie komt vanuit het EFRO/ESF overleg, met daarin de MA's (EFRO en ESF) en vertegenwoordigers van de bemiddelende instanties. De inzet van de prioriteiten 1 en 2 zal beperkt worden weergegeven. Ook de CLLD kan wat lichter, omdat deze al gemonitord wordt door de Erasmus Universiteit. De nadruk lag op de mismatch arbeidsmarkt.

Additioneel aan de bovengenoemde tussenevaluatie, is in 2017 op verzoek van het Comité van Toezicht de uitvoering begonnen van twee enquêtes. De eerste enquête gaat over Klanttevredenheid bij begunstigden, de tweede is een enquête voor aanvragers waarvan de projectaanvraag is afgewezen. Beide enquêtes kennen een continu karakter doordat ieder jaar nieuwe projecten worden geënquêteerd na de eerste voortgangsrapportage. De resultaten van de eerste enquête worden in het Comité van mei 2018 gepresenteerd.

Daarnaast vindt een constante monitoring van het programma plaats. Deze monitoring ziet onder meer toe op de voortgang van de uitvoering, effectiviteit van de ingezette instrumenten en communicatie, realisatie van de indicatoren en de financiële voortgang. De resultaten van de monitoring worden besproken in het Comité van Toezicht.

Van toepassing zijnde observaties en/of aandachtspunten van de stedelijke adviesgroepen, deskundigencommissie of de programmabureaus t.a.v. de kwaliteit van de uitvoering, worden actief gecommuniceerd naar potentiële begunstigden via de website van het programma.
In 2017 is gestart met een externe monitoring van de CLLD door GouverNeur (verbonden aan de Erasmus Universiteit) in opdracht van de Gemeente Den Haag en de MA. Dit vanwege het optimaal kunnen leren uit dit voor EFRO nieuwe instrument.

In deze evaluatie is ingegaan op **twee hoofdvragen en specifiek gaat het om de GTI-activiteiten die bijdragen aan de doelstelling van het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt**.

1) Is de verstrekking van GTI-middelen uit EFRO en ESF doeltreffend, doelmatig en effectief, op basis van het gestelde in de Operationele Programma's 2014-2020?
2) Welke positieve en negatieve effecten heeft de geïntegreerde aanpak van GTI? Verder worden in de evaluatie mogelijke modellen voor een toekomstig GTI-programma besproken.

Er is een meerwaarde om een programma te hebben dat op integrale basisvraag en aanbod op de arbeidsmarkt beziet. Er bestaat immers nog steeds een mismatch op de arbeidsmarkt in de geselecteerde gebieden. De projecten zetten zich in op het tegengaan van deze mismatch.
De conclusie wordt getrokken dat de geïntegreerde aanpak van groot belang is om de mismatch op de arbeidsmarkt duurzaam aan te pakken en dat hiervoor dan ook voldoende middelen gereserveerd moeten blijven.

Het programma GTI is op strategisch niveau doeltreffend geweest; er is meer wederzijds begrip en samenwerking tussen beleidsvelden. Daarnaast is er ook op het niveau van scholen, bedrijven en lokale overheid meer afstemming, waardoor er een betere aansluiting van vraag en aanbod kan plaatsvinden. Vanuit het programmaniveau bezien, is de aanpak doelmatig geweest: de uitvoeringskosten voor GTI's bij de MA's zijn redelijk beperkt, doordat het programma is ingebed in bestaande structuren. Dit is een doelmatige wijze van de opzet van het programma. Tegelijkertijd gaat het wel ten koste van de doeltreffendheid op projectniveau. Echt geïntegreerde projecten zijn er weinig, dit is in slechts twee gevallen gelukt. Het ontbreken van geïntegreerde projecten kan worden toegeschreven aan de verschillen in aanvraag- en verantwoordingsprocedures tussen de twee fondsen. Doelmatigheid op projectniveau voor deelnemende partners is dus veel minder het geval dan op programmaniveau.

Voor een duurzaam doeltreffend effect van de geïntegreerde aanpak, dat niet alleen op programmaniveau zijn uitwerking heeft, wordt geconcludeerd dat een doelmatiger inrichting van het programma van belang is. Hiertoe worden een tweetal mogelijkheden voorzien:

- *Voortzetting van de GTI's onder de huidige EFRO- en ESF-regelingen*
- *Voortzetting van de GTI's in een aparte regeling*

Na de evaluatie is in 2019 is duidelijk geworden dat een nieuwe inzet vanuit ESF in een GTI met EFRO in een volgend programma niet wordt gecontinueerd. Hiermee vervallen beide genoemde opties. Gezien het belang voor investeringen in de mismatch op de arbeidsmarkt zal er vanuit de separate fondsen wel worden gezocht naar synergie waar dit mogelijk is.

Voortgang tussentijdse evaluatie GTI's
In de tweede helft van 2018 - februari 2019 is de evaluatie van de GTI's uitgevoerd. De centrale probleemstelling van de evaluatie luidde: wat kan er al geconcludeerd worden over de toegevoegde waarde van GTI en welke leerervaringen met betrekking tot organisatie en uitvoering zijn er? Met daarin twee hoofdvragen: Is de verstrekking van GTI-middelen doeltreffend, doelmatig en effectief, en welke positieve en negatieve effecten heeft de geïntegreerde aanpak?
Het rapport van deze tussenevaluatie is in februari 2019 opgeleverd en is in het Comité van Toezicht van juni 2019 besproken.

2018 Voortgang tussentijdse evaluatie Beheer van het programma

Het samenwerkingsconvenant van de MA's, CA en EZK richt zich op een gezamenlijk beoordelingssysteem; AO; ICT-systeem; afstemming en kennisdeling/gezamenlijke opleiding, en Governance. De tussenevaluatie onderzoekt of de samenwerkingsafspraken tot kwaliteitsverbetering in de uitvoering hebben geleid.
Daarbij kijkend naar drie vragen:
-Is het samenwerkingsconvenant uitgevoerd?
-Heeft het samenwerken voldoende toegevoegde waarde?
-En verdient het aanbeveling om post 2020 op dezelfde wijze te werken?
In juli 2019 is tevens de MidTerm evaluatie Uitvoering landsdelige EFRO-programma's 2014-2020 opgeleverd en ter bespreking in het Comité van Toezicht ingebracht.

Evaluatie Midterm Uitvoering landsdelige EFRO-programma's 2014-2020
Bij de start van de EFRO-programmaperiode 2014-2020 is onderzocht hoe de uitvoering voor Nederland het beste kon worden vormgegeven. Conclusie was dat door vergaande samenwerking tussen de betrokken partijen de kwaliteit van de uitvoering zou verbeteren voor zowel de uitvoeringsorganen, als de subsidieontvangers. Daarop hebben de vier Managementautoriteiten (MA's) en de Certificeringsautoriteit (CA) op 21 maart 2013 het 'Samenwerkingsconvenant Uitvoeringsorganisatie 2014-2020' gesloten. In dit convenant zijn bestuurlijke samenwerkingsafspraken vastgelegd, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van uitvoering van de Operationele Programma's. Hierin is ook de voorliggende MidTerm evaluatie voorzien.
Geen onderdeel van het genoemde samenwerkingsconvenant, maar wel als onderdeel meegenomen in de voorliggende evaluatie, zijn de vergelijking van de front offices van de MA's (organisatie en uitvoering van de projectpijplijn) en de effectiviteit van communicatie van EFRO door de MA's.

Bij de evaluatie van het samenwerkingsconvenant wordt duidelijk dat de afspraken hebben geleid tot een verbetering van de kwaliteit van de uitvoering, maar dat nog niet alle ambities zijn gerealiseerd.

De werkwijze en beoordelingssysteem zijn meer uniform; één ICT-systeem, één Administratieve Organisatie, één landelijke set van beoordelingscriteria en intensievere afstemming en kennisdeling. Daarnaast heeft het 'in control' zijn ook een positief effect op de rechtszekerheid van aanvragers en wordt het EFRO-webportaal/loket (de voorkant van het ICT-systeem) als aanzienlijke verbetering gezien.

Het samenwerkingsconvenant leidt niet direct tot een afname van de controle- en verantwoordingsdruk voor ondernemers. Meer focus op het realiseren van projectresultaten en de bijbehorende effecten (outcome) en minder op de strenge verantwoording kan hier een positieve invloed op hebben. Hiervoor dienen in overleg met CA en AA de controle- en verantwoordingsprocedures te worden vereenvoudigd.

De doeltreffendheid van communicatie met betrekking tot het bekendmaken van programma's en het werven van nieuwe projecten is beoordeeld als goed. Resultaat is dat de projectpijplijnen bij alle MA's redelijk tot goed gevuld zijn. De nadruk verschuift daarmee van het werven van project naar het bekendmaken van gerealiseerde successen en resultaten.

Als het gaat om het bereiken van het (kleine) mkb, wordt de doeltreffendheid van communicatie beoordeeld als beperkt. Daarnaast heeft EFRO bij veel mkb'ers een negatieve connotatie (zware verantwoording en controle), dan wel dat EFRO relatief onbekend is. Dit punt van doeltreffendheid van communicatie sluit aan bij beoordeling van het brede publiek dat de bekendheid van EFRO beperkt is. Projecten medegefinancierd met EFRO zullen meer zichtbaar moeten worden gemaakt ondanks de aard en complexiteit van EFRO en een beperkt communicatie-budget.

Op 21 november 2019 heeft het Comité van Toezicht kennisgenomen van deze evaluatie en de gemaakte aanbevelingen. Het Comité stemde in om in de voorbereiding van het OP 2021-2027 de volgende aanbevelingen mee te nemen:

- Het identificeren en prioriteren van ambities uit het samenwerkingsconvenant die nog gerealiseerd moeten worden zoals; een efficiencyverbetering van het ICT-systeem Navision.

Dit heeft geleid tot een gezamenlijk bestekt voor een Update van het ICT syteem, deze zal in januari 2o23 worden opgeleverd.

- In overleg met AA en CA de controle-en verantwoordingsdruk van ondernemers verminderen; meer oog voor het realiseren van projectresultaten en de bijbehorende effecten (outcome) en minder op gedetailleerde verantwoording. Dit is aangepakt door in de nieuwe peirode te gaan werken met Simplified Cost Options voor de verantwoording, deze zijn goedgekeurd met het programma op 18 juli en worden volop gebruikt in de nieuwe periode.
- Door het aanjagen van het uitwisselen van 'good practices' van MA's en de verschillen te omarmen kunnen er mogelijkheden ontstaan om de kwaliteit van de landelijke programma-

uitvoering te verbeteren. Er heeft een grote uniformiseringsoffensief plaatsgevonden voor de aanpak van de vier MA's in de nieuwe programmaperiode, dit heeft geleid tot een forse uniformisering in formats, processen en werkwijze.
- Intensiveer communicatie richting het (kleine) mkb en leg daarbij de nadruk op de maatschappelijke impact van gesubsidieerde projecten.
- Om de doeltreffendheid van de communicatie-strategie te vergroten, dienen concrete en meetbare communicatiedoelstellingen te worden opgesteld, zodat de bekendheid van EFRO en daarmee de zichtbaarheid wordt vergroot. Deze zijn opgenomen in de nieuwe communicatiestrategie.

Midterm- evaluatie gehouden naar de Financieringsinstrumenten voor Innovatie
De evaluaties van het programma Kansen voor West zijn in 2019 afgerond. In 2020 is een midterm-evaluatie gehouden naar de Financieringsinstrumenten voor Innovatie. Medio 2020 heeft de Managementautoriteit Kansen voor West hiervoor een opdracht verstrekt aan ERAC om beide kapitaalonderzoeken uit 2015 (gecombineerd) te actualiseren en daarnaast een beperkte midterm-evaluatie uit te voeren van de zeven operationele MKB-innovatiefondsen. Het onderzoek bestond uit twee afzonderlijke delen:

a) Een partiële actualisatie van de eerste kapitaalmarktonderzoeken,
b) Een beperkte midterm-evaluatie van de inzet van de revolverende MKB-innovatiefondsen in de huidige programmaperiode.

Het onderzoek financieringsinstrumenten Kansen voor West is op 24 september 2020 door ERAC opgeleverd. Hieruit blijkt dat er een forse vraag is naar deze instrumenten en dat ze succesvol zijn in het bedienen van die vraag. Er blijkt wat flexibiliteit nodig in het instrumentarium (fase en omvang van de leningen). Tevens is een herhalingsmeting uitgevoerd voor de resultaatindicator. Het marktfalen is daarbij herbevestigd.

Dit komt tot uitdrukking in de conclusies t.a.v. de inzet van de revolverende MKB-innovatiefondsen in de huidige programmaperiode:
Het algemene beeld van zowel de fondsmanagers als de stakeholders is dat de financiering vanuit de fondsen over het algemeen passend is voor de beoogde doelgroep, met name voor starters. De investeringsfondsen worden door de doelgroep over het algemeen goed gewaardeerd.
Van de 98 fondsfinancieringen zijn er nog 88 financieringen actief. Zeven financieringen zijn afgerond en kunnen revolverend worden ingezet. Er zijn drie financieringen afgebroken. Gezien de looptijd van de fondsen en de looptijd van de financieringen is het nog te vroeg om een goede inschatting te maken van de revolverendheid van de fondsen. Geconstateerd kan al wel worden dat de terugbetaling van (achtergestelde) leningen veelal vertraagd is, waardoor het langer duurt voordat middelen revolverend kunnen worden ingezet.
Voor de meeste fondsen is het nog te vroeg om conclusies te trekken over de concrete kansen voor vervolgfinanciering. Het bieden van ondersteuning door fondsmanagers bij verkrijgen van vervolgfinanciering blijkt van grote toegevoegde waarde. Het verkrijgen van vervolgfinanciering voor een innovatietraject is zeker geen automatisme.
Er wordt een behoefte geconstateerd om het om het faciliterende innovatie-ecosysteem te versterken en verder is er behoefte aan voorfinanciering van businesscases (op basis van een garantie-instrument) en aan projectfinanciering voor samenwerkingsverbanden.

Evaluatie van de JESSICA-fondsen ED, FRED en SOFIE
De evaluaties van het programma Kansen voor West zijn in 2019 al afgerond. In 2020 is nog een midterm- evaluatie gehouden naar de Financieringsinstrumenten voor Innovatie. Naast deze evaluaties heeft de Managementautoriteit Kansen voor West op 17 november 2021 Lysias BV. een opdracht verstrekt voor een evaluatie van de JESSICA-fondsen ED, FRED en SOFIE. Dit onderzoek is in 21 maart 2022 door Lysias BV. opgeleverd.

De aanleiding en doel hiervoor was om voor het nieuwe programma te kijken of de langstlopende fondsen binnen het programma nog passen en in hoeverre de fondsen nog aansluiten bij marktontwikkelingen.

FRED, het Fonds voor Ruimte en Economie Den Haag, investeert in fysieke maatregelen ter verbetering van bestaande werklocaties, transformatie van slecht functionerende werk- of bedrijfslocaties en (kleine) gerichte aanpassingen aan bedrijventerreinen in het GTI-gebied: Er is geconcludeerd dat er minder financieringen zijn verstrekt dan verwacht terwijl de opgave nog steeds groot is. Herfinanciering binnen het nieuwe programma wordt inhoudelijk lastig. De laatste periode van het huidige programma zijn belangrijk of het fonds alsnog succesvol wordt.
Als vervolgscenario's worden gezien; vasthouden aan de initiële doelstellingen en geen gebruik maken van middelen uit het nieuwe programma of aansluiten op de actielijnen nieuw programma rondom gebiedsontwikkeling. Dan wel een combinatie van beiden.

ED, het Energiefonds Den Haag, investeert in gemeentelijke energieprojecten en provinciale projecten (aanbodzijde). Beide onderdelen lopen goed, waarbij er veel focus is op geothermie. Er is voldoende marktvraag naar dit fonds. Dit blijkt ook uit de extra kapitaalstorting vanuit REACT-EU. De projecten vallen wel in een hogere (aanvangs)risicocategorie, waarbij concentratie van projecten op geothermie meespeelt en dit wordt als aandachtspunt meegegeven, omdat dit effect heeft op de private cofinancieringseis van 50% waar het lastig is om aan te voldoen. Vanuit het nieuwe programma gezien is de conclusie dat dit fonds prima past binnen de doelstellingen.
Als vervolgscenario's worden gezien: voor stedelijk wordt aangegeven door te gaan met een vergelijkbaar fondsbudget en maximaal inzetten op geothermie. Verder het opschalen in budget en focus op niet-bewezen technieken waaronder geothermie. Daarnaast gezien het succes, het verkennen van de mogelijkheden voor één groot regionaal fonds (provinciaal).

SOFIE, het Stadshavens ontwikkelingsfonds voor Innovatie en Energie. Dit fonds heeft drie onderdelen: De vraagzijde van energie binnen de provincie Zuid-Holland en binnen het Stadshavensgebied projecten op het gebied van energie en ook op het gebied van versterken van vestigingslocaties. Het onderdeel van de 'vraagzijde energie' komt niet goed op gang, waarmee geconcludeerd kan worden dat de transitie naar warmtenetten om allerlei redenen (te) langzaam op gang komt. Het onderdeel energietransitie in Stadshavens en Nationaal Actieprogramma Rotterdam-Zuid (GTI) loopt goed. Het onderdeel GTI-vestiging vraagt aandacht, want het sluit niet duidelijk meer aan bij de ambities van de gemeente en bij de doelstellingen van het nieuwe programma.
Voor de toekomst geldt dat Energie goed past binnen het nieuwe programma en voor vestiging geldt dat minder. Daar is geen aparte prioriteit meer voor. Als vervolgscenario's worden gezien: Voor stedelijk/energie, net als bij ED, doorgaan op ingeslagen weg en voor stedelijk/vestiging met inzetten op transities en draagvlak daarvoor. Interessant is de groeiende nadruk voor draagvlakcreatie en het meenemen van de gemeenschap. Dit heeft meestal grote waarde, maar kan dat niet direct worden vertaald in een businesscase. Het past echter wel goed in de gewenste Bauhaus-principes van de Europese Commissie, en biedt perspectief voor de fondsen. En als laatste bij provinciaal/energie een grotere focus op warmtenetten.

De scenario's worden in 2023 verder uitgewerkt en voorgelegd aan de colleges en het MC.